

ساخت و هنجاریابی پرسشنامه رغبت سنج ازدواج، نسخه دانشجویی (پرساد)*

محمود حیدری**، دکتر محمدعلی مظاهری**
دکتر حمیدرضا پوراعتماد**

چکیده

«پرسشنامه رغبت سنج ازدواج، نسخه دانشجویی» (پرساد) دارای ۲۴ سؤال شامل ۲۳ سؤال ۵ گزینه‌ای و یک سؤال اضافی برای سن طلایی ازدواج ساخته شده است. از طریق اجرای آزمایشی و نظرخواهی از پاسخ دهندگان و ۵ نفر از اساتید روانشناسی «روایی» محتوای آن تایید شد و «اعتبار» آن از طریق آزمون - آزمون مجدد ($r=0.77$) و همسانی درونی آلفای کرونباخ ($\alpha = 0.92$) محاسبه گردید. این پرسشنامه بر روی یک نمونه ۷۷۹ نفری دانشجویی از دانشگاه‌های «شهید بهشتی» و «تهران» اجرا گردید و با استفاده از تحلیل عوامل با روش چرخشی از نوع واریماکس، چهار عامل برای آن مشخص شد که این عوامل همگی از مقدار ویژه بالاتر از ۱ برخوردار بودند. این چهار عامل عبارتند از: «بازخورد نسبت به ازدواج»، «آمادگی و تمایل برای ازدواج»، «نگرش نسبت به پیامدهای ازدواج» و «موانع ازدواج». بدین ترتیب «پرساد» دارای ۵ نمره می‌باشد که

* این تحقیق با اعتبارات معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی (پژوهشکده خانواده) انجام شده است.

** عضو هیئت علمی گروه روانشناسی و پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی

چهار نمره، برای عوامل آن و یک نمره کل، برای «رغبت به ازدواج» است. در مرحله دوم برای تعیین نقطه برش با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند از دو گروه دانشجویی، شامل دانشجویانی که رغبتی برای ازدواج نداشتند و احتمال می‌دادند که اصلاً ازدواج نکنند (تعداد = ۵۱) و دانشجویانی که برای ازدواج اقدام کرده بودند (تعداد = ۵۱) استفاده شد. نتایج اجرای «پرساد» نشان داد که بین دو گروه، غیر از عامل «موانع ازدواج» تفاوت معناداری وجود دارد. مقایسه نتایج دختران و پسران نشان داد که به غیر از عامل «موانع» در نمره کل رغبت به ازدواج و سه نمره دیگر تفاوت معناداری بین دو «جنس» وجود نداشت از این رو برای دختران و پسران یک نقطه برش محاسبه شد. درجه خطای طبقه‌بندی برای نمره کل رغبت به ازدواج ۹/۳۲ درصد به دست آمد.

کلیدواژه‌ها: هنجاریابی، پرسشنامه رغبت سنج ازدواج «پرساد»، دانشجو.

● مقدمه

«ازدواج» اصلی‌ترین و بهترین راه پاسخ به انگیزه تعلق و محبت می‌باشد. در عین حال یکی از پدیده‌های ناخوشایند اجتماعی در سطح جهانی به تأخیر افتادن ازدواج و به دنبال آن کاهش آمار ازدواج می‌باشد در ایران نیز طی سالهای اخیر با روندی فزاینده شاهد چنین پدیده‌ای بوده‌ایم به عنوان مثال آمارها نشان می‌دهد که آمار «طلاق» تنها در تهران در سالهای اخیر بطور وحشتناکی بالا رفته است. در مقابل آمار ازدواج تهران با وجود افزایش جمعیت کاهش یافته است. آخرین آمار «سازمان ثبت احوال کشور» نشان می‌دهد که میزان «طلاق» در کشور از ۷/۲۱٪ در سال ۱۳۷۹ با ۱۳/۴۱٪ در سال ۸۰ افزایش یافته است و در مقابل تعداد «ازدواج» ۱٪ کاهش داشته است (سازمان ملی جوانان، ۱۳۸۱، ص ۴۹).

با بررسی تحقیقات انجام شده درخصوص کاهش «آمار ازدواج» و افزایش «سن ازدواج» به دو گروه از تحقیقات می‌توان اشاره کرد در حالیکه گروهی از تحقیقات به دنبال بررسی و توصیف موانع ازدواج جوانان برآمدند، گروه دیگری از تحقیقات به دنبال بررسی و تبیین علل کاهش تمایل به ازدواج در جوانان هستند. به عنوان مثال اینجلیس و گرین گلاس (۱۹۸۹)، نشان دادند که در دهه ۹۰ موانع ازدواج برای جوانان عبارت بود از نداشتن شغل، مشکل مسکن، مشکل در زندگی با دیگران، کم شدن آزادی بعد از ازدواج، تعارض بین شغل و ازدواج و نگرش به ازدواج به عنوان یک قمار پر مخاطره. شرودر (۲۰۰۳)، دلایل تمایل به ازدواج را در زنان شرکت‌کننده در

پژوهش خود عبارت می‌داند از: تمایل به همراهی و مصاحبت، تمایل به داشتن بچه و خانواده، برخورداری از حمایت عاطفی، علاقه به جشن ازدواج، برخورداری از حمایت مالی، تمایلات جنسی و با معنا شدن زندگی. در بررسی تفاوت انگیزه زنان و مردان برای ازدواج اینجس و گرین گلاس (۱۹۸۹)، نشان دادند که زنان، انگیزه قوی‌تری برای ازدواج نسبت به مردان دارند هر چند که این انگیزه در زنان با سن بالاتر از ۲۶ سال کمتر از مردان است. این نتیجه می‌تواند بیانگر رابطه افزایش سن، با کاهش تمایل به ازدواج باشد. در مقاله‌ای با عنوان «گزارش یک مردم‌نگار از غرب» آمده است که در سال ۲۰۰۰، ۶۷ درصد مردم انگلستان پدیده «همخانگی» یعنی زندگی مشترک بدون ازدواج را، به عنوان جایگزینی برای ازدواج قبول دارند و جوانان با دامنه سنی ۱۸ تا ۲۴ سال ۴۰ درصد از طریق ازدواج و ۱۱ درصد از طریق «همخانگی» زندگی مشترک دارند و ۲۵ درصد کودکان بریتانیایی در خانواده‌های ازدواج نکرده به دنیا آمده‌اند.

گزارش‌هایی از این نوع، زنگ‌های خطر را برای همه به صدا در می‌آورد و لزوم اقدامات پیشگیرانه را صد چندان می‌کند. در ایران نیز همین خطر از تحقیقات به دست آمده است. پیگیری شده به عنوان مثال، فتحی آشتیانی و احمدی (۱۳۷۸) در بررسی عوامل محدودکننده و موانع موجود در ازدواج، نشان دادند که هر چند ۷۶/۸۳ درصد دانشجویان تمایل به ازدواج دارند و لیکن نگرانی از آینده زندگی، عدم توانایی در انتخاب مناسب و تردید در تصمیم‌گیری مهمترین نگرانیهای آنها را تشکیل می‌دهد و مشکلات مالی، نامشخص بودن آینده شغلی، تحصیلی و محل سکونت مهمترین مشکلات در راه ازدواج محسوب می‌شوند که این موانع به طور معناداری از طرف دانشجویان پسر بیشتر مطرح می‌شود و در دانشجویان دختر، ناتوانی در تصمیم‌گیری بطور معناداری بیشتر است. رمضانیان (۱۳۷۶) در پژوهشی با عنوان «نظرسنجی از جوانان تهرانی درباره موانع و مشکلات ازدواج» که با شرکت ۶۷۵ آزمودنی شامل ۴۹٪ مرد و ۵۱٪ زن انجام شده است، نتیجه‌گیری می‌کند که عمده‌ترین موانع ازدواج از دیدگاه جوانان عبارتند از: توقعات بالای خانواده دختر، چشم و هم چشمی خانواده‌ها، ترس از برگزاری مراسم و تشریفات عروسی، مشکل مسکن و اشتغال، عدم تفاهم اخلاقی، دخالت والدین، مشکلات مالی، مهریه سنگین، ترس از آینده، نامطمئن بودن آینده و بالا بودن توقعات جوانان. توکل و حیدری (۱۳۷۴)، نیز در پژوهش خود با عنوان بررسی موانع، راه حل‌های ازدواج و شیوه‌های همسرگزینی دانشجویان مجرد دانشگاه علوم پزشکی «همدان»، نشان دادند که از نظر پسران، بزرگترین مانع در امر ازدواج کمبود امکانات مالی و نداشتن مسکن و از نظر دختران ادامه

تحصیل است. ایمانیاوردبیلی (۱۳۷۶)، سه عامل «نگرش به زن»، «ناتوانی مالی» و «رضایت از زندگی» را مهمترین عوامل موثر بر نگرش به ازدواج از سوی پسران مجرد ۲۰ تا ۲۹ ساله شهرستان «مشهد» می‌داند.

در زمینه ملاکهای ازدواج، نصیری، یزدانی و قاسمی (۱۳۷۶)، در «بررسی مقایسه‌ای معیارهای ازدواج از دیدگاه دانشجویان پسر و دختر دانشگاه علوم پزشکی اصفهان» نشان دادند که در نزد «پسران»، ملاکهای زیست‌شناختی و در نزد «دختران»، ملاکهای روانشناختی واجتماعی برای ازدواج اهمیت دارند. کامکار (۱۳۷۷)، در بررسی دیدگاه دانشجویان رشته‌های روزانه دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی «شهید صدوقی یزد» پیرامون «عوامل موثر بر ازدواج»، نتیجه‌گیری می‌کند که اکثر متأهلین انگیزه ازدواج خود را آسایش، آرامش، تکامل روحی و پاسخ به فطرت و ارضاء غریزه می‌دانند و مجردین اساسی‌ترین مشکل خود را عدم یافتن فرد مناسب و منطبق بر معیارهای خود دانسته‌اند و اکثر آنها از افت یا عقب ماندگی تحصیلی ناشی از ازدواج نگرانند.

نکته مهمی که در تحقیقات انجام شده روی نمونه ایرانی دیده و گزارش شده است، این است که به نظر می‌رسد در جامعه ایرانی «موانع ازدواج» نقش مهمتر و موثرتری نسبت به کاهش تمایل به ازدواج در کاهش نرخ ازدواج در جوانان ایفاء می‌کند. این چنین تمایزی چه در سطح تحقیقات و چه در سطح بالینی، می‌تواند بسیار مهم و تعیین‌کننده باشد. براین اساس است که راهبردهای مداخله یا اقدامهای پیشگیرانه تعیین می‌شود. ضمن آنکه در یک تحقیق، بایستی به نوعی عمل شود که بتوان بطور همزمان هر دو گروه از عوامل را بررسی کرد و نقش هریک را تعیین نمود. بررسی‌های مؤلفین نشان داد که تنها ابزار ساخته شده در این زمینه مربوط به «دانشگاه تربیتی»^۲ انگلستان است پرسشنامه‌ای موسوم به «تمایل برای ازدواج» (DFM)^۳ توسط شرودر (۲۰۰۳)، با ده سؤال ساخته شده است که اعتبار آن ۰/۸۵ گزارش شده است. در این پرسشنامه مسائلی مانند «میزان اهمیت ازدواج برای شخص»، «میزان احتمال اینکه در ۳ تا ۵ سال آینده ازدواج خواهد کرد»، «میزان وابسته دانستن خوشبختی به ازدواج» و نیز «ترجیح ازدواج بر هم‌خانگی»، مطرح شده است. بدیهی است که ازدواج همانقدر که یک پدیده «اجتماعی» است، یک پدیده «روانشناختی» نیز محسوب می‌شود و به شدت تحت تأثیر نفوذ عوامل فرهنگی قرار دارد و به همین دلیل هم استفاده از یک ابزار خارجی در این زمینه، می‌تواند حتی گمراه‌کننده نیز باشد. با توجه به آنچه گذشت مؤلفان برآن شدند تا ابزار مناسب، معتبر و موثری را به منظور بررسی

«سطح رغبت به ازدواج» تهیه و استاندارد کنند.

● روش

○ ساخت

به منظور سنجش میزان تمایل دانشجویان به ازدواج، پرسشنامه‌ای تحت عنوان «پرسشنامه رغبت سنج ازدواج نسخه دانشجویان (پرساد)» تهیه شد. این پرسشنامه حاوی ۲۴ سؤال ۵ گزینه‌ای از نوع لیکرت است. یک سؤال نیز در انتهای پرسشنامه به منظور دست یافتن به «سن طلایی ازدواج» گنجانیده شده است. فرایند تهیه و آماده سازی «پرساد» بدین شرح بود: ابتدا موضوعات و زمینه‌های کلی نشان دهنده رغبت به ازدواج که بایستی در پرسشنامه گنجانیده شوند شامل: الف. «نگرش کلی نسبت به ازدواج»، «خانواده»، «همسر» و «روابط زناشویی»، ب. «بازخورد فرد نسبت به آمادگی خود برای ازدواج» چه در سطح «عملی» و چه در سطح «ذهنی»، تعیین شد. سپس از مجموع ۴۵ سؤال پیشنهادی که توسط محققین تهیه شده بود با تحلیل محتوای سؤالها براساس این معیارها که: الف. در یکی از دو مقیاس اصلی فوق قرار گیرد. ب. بازخورد مثبت یا منفی فرد را نشان بدهد. ج. گرایش و تمایل فرد را نشان بدهد، تعداد ۲۳ سؤال انتخاب و در پرسشنامه گنجانیده شدند و یک سؤال نیز در انتها برای دستیابی به «سن طلایی ازدواج» افزوده شد. پس از آماده‌سازی شکل اولیه، یک مطالعه مقدماتی روی ۲۰ نفر از دانشجویان دختر و پسر انجام شد. در پایان اجرای هر پرسشنامه با هر یک از شرکت کنندگان مصاحبه‌ای انجام شد تا نظر آنها نسبت به سهولت فهم سؤالها و پاسخ دهی به پرسشنامه، قابلیت اجرایی آن روی دانشجویان، و توان پرسشنامه در ارزیابی «رغبت» یا «تمایل» فرد به ازدواج در پاسخ دهندگان بررسی شود. همچنین به منظور ارزیابی «اعتبار» محتوای پرسشنامه، «پرساد»، به ۵ نفر از اساتید دانشگاه ارایه و از آنها خواسته شد که آن را از نظر توانایی آن در «ارزیابی رغبت دانشجویان به ازدواج» مورد بررسی و ارزیابی قرار دهند. نهایتاً براساس نتایج مطالعه مقدماتی و نقطه نظرهای ارائه شده توسط اساتید مورد مشاوره، پاره‌ای تغییرات لفظی و مفهومی در پرسشنامه اعمال شده و نسخه نهایی «پرساد» تهیه شد. اعتبار «پرساد» شامل ۲۴ سؤال روی ۴۰ آزمودنی مورد آزمون قرار گرفت با روش «آزمون - آزمون مجدد»، با فاصله زمانی دو هفته (۱۴ روز)، ضریب همبستگی بین دو بار اجرای این آزمون برابر ۰/۸۹ بود که در سطح احتمال ۰/۰۰۱ معنادار می‌باشد و «همسانی درونی» پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ محاسبه و ضریب بدست آمده برابر ۰/۹۲۸ است نتایج در

جدول ۱ آمده است. نتایج این جدول نشان می‌دهد که حذف هیچ یک از سؤالات «پرساد»، تغییر قابل توجهی در «اعتبار» آن بوجود نمی‌آورد از این رو تمامی ۲۳ سؤال «پرساد»، سؤالات مناسبی هستند.

جدول ۱ - نتایج تحلیل اعتبار رغبت‌سنج ازدواج، نسخه دانشجویی

شماره سؤال	شاخص	میانگین (در صورت حذف سؤال)	واریانس (در صورت حذف سؤال)	ضریب همبستگی (سؤال با نمره کل)	آلفا (در صورت حذف سؤال)
۱	۸۵/۸۲	۲۷۳/۶۸	۰/۴۳۶	۰/۹۲۷	
۲	۸۶/۲۷	۲۵۹/۷۴	۰/۷۶۹	۰/۹۲۱	
۳	۸۶/۱۲	۲۷۵/۳۹	۰/۴۴۲	۰/۹۲۷	
۴	۸۶/۵	۲۹۱/۵۸	۰/۰۱	۰/۹۳۴	
۵	۸۶/۲۷	۲۵۹/۹۴	۰/۷۱۷	۰/۹۲۲	
۶	۸۵/۶۵	۲۸۶/۰۷	۰/۲۳۲	۰/۹۲۹	
۷	۸۶/۰۲	۲۶۱/۸۱	۰/۸۰۵	۰/۹۲۱	
۸	۸۶/۰۲	۲۷۷/۴۶	۰/۴۱۸	۰/۹۲۷	
۹	۸۶/۶۵	۲۴۴/۲۳	۰/۶۶۰	۰/۹۲۳	
۱۰	۸۷/۰۵	۲۸۵/۷۴	۰/۱۳۷	۰/۹۳۳	
۱۱	۸۶/۳	۲۶۲/۳۶	۰/۷۴۰	۰/۹۲۲	
۱۲	۸۶/۰۷	۲۶۴/۷۳	۰/۷۶۱	۰/۹۲۲	
۱۳	۸۵/۸۵	۲۶۷/۹۷	۰/۷۵۲	۰/۹۲۲	
۱۴	۸۶/۶۲	۲۵۰/۲۴	۰/۷۹۸	۰/۹۲۰	
۱۵	۸۵/۸۰	۲۷۴/۴۲	۰/۶۴۸	۰/۹۲۲	
۱۶	۸۵/۷۰	۲۶۹/۹۵	۰/۶۶۳	۰/۹۲۳	
۱۷	۸۶/۳۰	۲۶۳/۲۴	۰/۷۰۴	۰/۹۲۲	
۱۸	۸۶/۲۷	۲۷۴/۸۱	۰/۴۰۹	۰/۹۲۸	
۱۹	۸۶/۳۲	۲۶۸/۲۳	۰/۶۰۹	۰/۹۲۴	
۲۰	۸۵/۷۵	۲۶۵/۳۲	۰/۷۶۲	۰/۹۲۲	
۲۱	۸۵/۷۵	۲۷۴/۱۹	۰/۶۸۷	۰/۹۲۴	
۲۲	۸۵/۶۷	۲۷۴/۰۷	۰/۵۶۴	۰/۹۲۵	
۲۳	۸۶/۲۵	۲۶۰/۷۵	۰/۷۵۸	۰/۹۲۱	

● نمره گذاری

برای هر یک از سؤال‌های «پرساد»، ۵ گزینه از پاسخها شامل «کاملاً موافق»، «موافق»، «ممتنع»، «مخالف» و «کاملاً مخالف» در نظر گرفته شد. نمره گذاری «سؤال‌های ۱، ۲، ۹، ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۸، ۱۹، ۲۲ و ۲۳» به صورت ۵ برای کاملاً موافق، ۴ موافق، ۳ ممتنع، ۲ مخالف و ۱ کاملاً مخالف است و برای سؤال‌هایی که نشان دهنده «عدم رغبت به ازدواج» هستند (سؤال‌های ۳، ۴، ۵، ۸، ۱۰، ۱۲، ۱۴، ۱۶، ۱۷، ۲۰ و ۲۱) به صورت ۱ برای کاملاً موافق، ۲ موافق، ۳ ممتنع، ۴ مخالف و ۵ کاملاً موافق است. جمع امتیازات نمره رغبت فرد برای ازدواج را نشان می‌دهد.

● نمونه و روش نمونه گیری

نمونه گیری در این پژوهش در دو مرحله صورت گرفته است در مرحله اول، نمونه گیری برای تحلیل مؤلفه‌های اساسی در پرسشنامه است که شامل ۷۷۹ نفر دانشجوی در ۴ گروه مختلف شامل دانشجویان دختر و پسر در دانشگاه‌های «شهید بهشتی» و «تهران» که همگی در سال سوم یا بالاتر تحصیلات خود اشتغال داشتند و در زمان اجرای پرسشنامه رغبت سنج، هیچ یک ازدواج نکرده بودند، می‌باشد. فرآیند نمونه گیری بدین ترتیب بوده که براساس روش «نمونه گیری سهمی»، درصد و سهم متناسبی از هر دانشکده به عنوان نمونه انتخاب شدند. این گروه شامل ۴۱۴ دانشجوی پسر با میانگین سنی ۲۲/۵۴ و انحراف معیار ۲/۲۹ و نیز ۳۶۵ دانشجوی دختر با میانگین سنی ۲۰/۲ و انحراف معیار ۲/۳۳ بودند. و در مرحله دوم برای تعیین نقطه برش روش نمونه گیری هدفمند از دو گروه ۵۱ نفره که هر گروه شامل ۲۲ دختر و ۲۹ پسر بود استفاده شد این دو گروه عبارت بودند از ۱. دانشجویانی که احتمال می‌دادند هرگز ازدواج نکنند و رغبتی برای ازدواج نداشتند. ۲. دانشجویانی که عملاً برای ازدواج اقدام کرده و در آستانه جشن ازدواج خود بودند.

● تحلیل داده و نتایج

برای تحلیل داده‌ها روش تحلیل «مؤلفه‌های اساسی»^۵ با استفاده از روش «چرخشی»^۶ از نوع «واریماکس»^۷ مورد استفاده قرار گرفت. این تحلیل روی ۲۳ ماده رغبت سنج صورت گرفت و نتایج نشان داد که چهار عامل دارای «مقدار ویژه»^۸ بالاتر از یک است. بنابراین «پرساد» دارای ۴ عامل به شرحی که خواهد آمد، می‌باشد: ۸ سؤال در عامل «بازخورد نسبت به ازدواج»، ۵ سؤال در عامل، «آمادگی و تمایل عملی برای ازدواج»، ۷ سؤال در عامل «نگرش نسبت به پیامدهای

ازدواج» و ۳ سؤال در عامل «موانع ازدواج» دارای بار عاملی می‌باشند. بدین ترتیب «پرساد»، ۵ نمرهٔ مختلف شامل چهار نمره برای هر یک از عوامل چهارگانه و یک نمرهٔ کل بدست می‌دهد. جدول ۲ ماده‌های «پرساد»، عامل و بار عاملی هر ماده را نشان می‌دهد.

جدول ۲- ماده‌های پرساد، عوامل و بار عاملی هر ماده و ضریب همبستگی با نمره کل عامل

ردیف	ماده‌های «پرساد»	عامل*	بار عاملی	√
۱	هرکس به هر حال باید ازدواج کند.	۱	۰/۷۳۸	۰/۱۶۶
۲	بدون همسر زندگی بی‌معنا است.	۱	۰/۷۶۷	۰/۱۶۸۷
۳	ترس از اینکه ازدواج موفقی نداشته باشم مرا از ازدواج باز می‌دارد.	۳	۰/۶۸۴	۰/۷۹۴
۴	توقعات بیش از حد و تجمل‌گرایی در جریان ازدواج باعث می‌شود اصلاً به فکر ازدواج نیافتم.	۴	۰/۶۶۳	۰/۱۶۷۵
۵	ازدواج با تحصیل در دانشگاه سازگار نیست.	۲	۰/۶۰۷	۰/۷۳۳
۶	مشکلاتی در ایجاد و تداوم روابط اجتماعی که ممکن است زندگی مشترک را مختل سازد.	۳	۰/۶۳۰	۰/۱۶۴۶
۷	زندگی متأهلانه زیباتر و دوست‌داشتنی‌تر است.	۱	۰/۶۸۰	۰/۱۶۴۵
۸	ازدواج و زندگی خانوادگی آنچنان محدودکننده است که ممکن است مانع ازدواج شود.	۳	۰/۶۶۰	۰/۱۶۴۶
۹	دوره دانشجویی زمان مناسبی برای ازدواج است.	۲	۰/۷۰۳	۰/۷۵۴
۱۰	مشکلات اقتصادی عملاً مانع ازدواج می‌شود.	۴	۰/۷۳۱	۰/۸۱۱
۱۱	آمادگی مواجه شدن با مشکلات زندگی مشترک را دارم.	۲	۰/۴۸۶	۰/۷۱۷
۱۲	در مورد ازدواج خود هیچ فکری نکرده‌ام.	۲	۰/۳۹۵	۰/۵۴۹
۱۳	سلامت روانی و رشد اجتماعی هر فرد مستلزم تشکیل خانواده است.	۱	۰/۵۷۳	۰/۱۶۱۹
۱۴	فعالاً دوست دارم مجرد بمانم.	۲	۰/۶۹۲	۰/۱۶۳۰
۱۵	بخش عمده‌ای از نیازهای عاطفی و روانی انسان فقط در رابطه با همسر برآورده می‌شود.	۱	۰/۶۷۴	۰/۱۴۸۵
۱۶	ممکن است اصلاً ازدواج نکنم.	۱	۰/۶۴۰	۰/۱۶۲۰
۱۷	هنوز آمادگی پذیرش مسئولیتهای همسری و زندگی مشترک را ندارم.	۲	۰/۶۷۰	۰/۷۱۷
۱۸	مراسم جشن ازدواج لحظاتی رویایی است و من آن را برای خود آرزو می‌کنم.	۱	۰/۶۰۳	۰/۱۶۳۹
۱۹	دوره نامزدی یا عقد بستگی زیباترین دوره زندگی است و من امیدوارم آن را تجربه کنم.	۱	۰/۶۷۸	۰/۱۶۷۰
۲۰	ازدواج مانع رشد و پیشرفت می‌شود.	۳	۰/۵۳۰	۰/۱۶۹۴
۲۱	ازدواج به حدی تشویق‌آور و نگران‌کننده است که ارزش انجام آن را ندارد.	۳	۰/۵۵۵	۰/۷۱۶
۲۲	اگر فرد ایده‌آل خود را پیدا کنم ازدواج می‌کنم.	۴	۰/۵۱۹	۰/۵۸۱
۲۳	در یکی دو سال اخیر نسبت به ازدواج خود مصمم‌تر شده‌ام.	۲	۰/۵۳۴	۰/۵۱۶
۲۴	مناسب‌ترین سن ازدواج ... سالگی است.	—	—	—

* ۱. بازخورد نسبت به ازدواج ۲. نگرش نسبت به پیامدهای ازدواج ۳. آمادگی و تمایل عملی برای ازدواج ۴. موانع ازدواج

○ نقطهٔ برش^۹

پرسشنامه بر روی دو گروه شامل گروهی که احتمال می‌داد هرگز ازدواج نکند و تمایلی برای

ازدواج نداشتند و گروهی که عملاً برای ازدواج اقدام کرده‌اند اجرا شد. نتایج به دست آمده با آزمون t مستقل مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳- نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین «پرساد» و عوامل چهارگانه آن در گروه‌های مورد مقایسه

سطح معناداری	t	واریانس	میانگین	تعداد	شاخص	
					گروه	متغیر
۰/۰۰۵	-۲/۵۶	۶/۷۳	۲۸/۲۳	۵۱	۱	بازخورد
		۳/۵۶	۳۱	۵۱	۲	
۰/۰۴	-۱/۷۶۳	۳/۴۷	۱۹/۰۵	۵۱	۱	پیامد
		۴/۱۳	۲۰/۳۹	۵۱	۲	
۰/۰۰۰	-۶/۵۶	۶/۳۶	۲۲/۰۵	۵۱	۱	آمادگی
		۴/۸	۲۹/۳۹	۵۱	۲	
۰/۴۶۴	۰/۰۸۹	۲/۱۷	۱۰/۷	۵۱	۱	موانع
		۲/۲۶	۱۰/۶۶	۵۱	۲	
۰/۰۰۳	-۲/۷۵	۱۴/۶۲	۸۴/۰۳	۱۰۲	۱	نمره کل
		۱۲/۴۳	۹۱/۴۵	۱۰۲	۲	

نتایج آزمون t نشان می‌دهد که تفاوت میانگین رغبت به ازدواج در دو گروه که با «پرساد» اندازه‌گیری شده است در سطح احتمال ۰/۰۰۳ معنادار است و گروهی برای ازدواج اقدام کرده‌اند نمره بالاتری دارند و به جز عامل موانع در سه عامل دیگر «پرساد» تفاوت معنادار بین دو گروه وجود دارد. از این رو می‌توان گفت که بطور کلی «پرساد» توانایی تشخیص رغبت به ازدواج را دارد. دو گروه دختران و پسران نیز با آزمون t مستقل مورد مقایسه قرار گرفتند نتایج در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴- نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین «پرساد» و عوامل چهارگانه آن در دو گروه دختر و پسر

سطح معناداری	t	واریانس	میانگین	تعداد	شاخص	
					گروه	متغیر
۰/۵	۰/۶۷۷	۴/۹۴	۳۰/۴۰	۴۴	دختر	بازخورد
		۵/۹۷	۲۹/۲۹	۵۸	پسر	
۰/۶۴۶	-۰/۴۶	۳/۹۶	۱۹/۵۱	۴۴	دختر	پیامد
		۳/۸	۱۹/۸۷	۵۸	پسر	
۰/۳۵۷	-۰/۹۲۵	۶/۲۵	۲۶/۴۳	۴۴	دختر	آمادگی
		۷/۰۴	۲۵/۱۸	۵۸	پسر	
۰/۰۱۹	۲/۳۸	۲/۰۲	۱۱/۲۷	۴۴	دختر	موانع
		۲/۲۵	۱۰/۲۴	۵۸	پسر	
۰/۳۴	۰/۹۵۹	۱۳/۳۴	۸۹/۲۷	۴۴	دختر	نمره کل
		۱۴/۴۵	۸۶/۵۸	۵۸	پسر	

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که تفاوت معناداری در نتایج به دست آمده در دختران و پسران دانشجو به جز عامل نگرش نسبت به موانع ازدواج وجود ندارد که در این عامل دختران بطور معناداری نمره بالاتری در موانع ازدواج داشته‌اند و بطور کلی می‌توان گفت که نتایج «پرسشنامه رغبت سنج ازدواج، نسخه دانشجویی (پرساد)» متأثر از جنس پاسخگو نیست و می‌توان برای هر دو جنس نقطه برش واحدی محاسبه نمود. برای تعیین نقطه برش شاخص‌های ذیل محاسبه شد. این شاخص‌ها عبارتند از:

۱. «حساسیت»^{۱۱} یا نسبت تشخیص درست کسانی که به ازدواج تمایل ندارند از کسانی که برای ازدواج اقدام کرده یا بطور کلی تمایل به ازدواج دارند.
۲. «ویژگی»^{۱۱} یا نسبت تشخیص درست کسانی که برای ازدواج اقدام کرده‌اند از کسانی که به ازدواج تمایل ندارند.
۳. «مثبت کاذب»^{۱۲} یا کسانی که به ازدواج تمایلی ندارند اما از نمره موردنظر نمره بالاتری گرفته‌اند.
۴. «منفی کاذب»^{۱۳} یا کسانی که برای ازدواج اقدام کرده‌اند ولی از نمره موردنظر کمتر گرفته‌اند.
۵. «شیوع»^{۱۴} یا درصد کسانی که از نمره مورد نظر، نمره بالاتر گرفته‌اند.
۶. «درجه خطای طبقه بندی» پس از محاسبه نمرات مذکور، نمره‌ای که دارای کمترین درجه خطا همراه با بیشترین حساسیت و ویژگی بود به عنوان نقطه برش برای تشخیص رغبت به ازدواج انتخاب شد. نتایج در جدول ۵ آمده است. همانطور که در این جدول دیده می‌شود در حالیکه برای عامل «موانع ازدواج» نقطه برش مناسبی وجود ندارد، برای عامل «بازخورد نسبت به ازدواج» نقطه برش نمره ۲۳، برای عامل «پیامدهای ازدواج» نقطه برش نمره ۱۷، برای عامل «آمادگی برای ازدواج» نقطه برش نمره ۱۶، و در نمره کل «رغبت به ازدواج» نقطه برش نمره ۸۰ است

جدول ۵- شاخصهای محاسبه شده برای تعیین نقطه برش در «پرساد» و عوامل چهارگانه آن

شاخص / متغیر	نمره (نقطه برش)	شیوع (درصد)	منفی کاذب (درصد)	مثبت کاذب (درصد)	ویژگی (درصد)	حساسیت (درصد)	درجه خطای (طبقه بندی درصد)
بازخورد	۲۳	۵۷	۳/۹۰	۱۸	۸۲	۹۶	۹/۹۱
پیامد	۱۷	۵۷	۱۶	۳۰	۷۰	۸۴	۲۱/۷۴
آمادگی	۱۶	۵۴	۱۰	۱۶	۸۴	۹۰	۱۲/۶۸
موانع	-	-	-	-	-	-	-
رغبت	۸۰	۴۲	۲۰	۲	۹۸	۸۰	۹/۳۲

بدین معنا که آزمودنیهایی که در این پرسشنامه نمره بالاتر از ۸۰ بدست می آورند رغبت به ازدواج در آنها زیاد است و انگیزه کافی برای ازدواج را دارند. خطا در نقطه برش ۸۰ برابر با ۹/۳۲ درصد است.

● بحث و نتیجه گیری

با توجه به نظرسنجی از اساتید و متخصصان در رابطه با «روایی» محتوای «پرساد» و تفاوت معناداری که در نتایج دو گروه اقدام کننده برای ازدواج و کسانی که «تمایل به ازدواج» نداشته اند در «پرساد» بدست آمد و نیز «اعتبار» محاسبه شده برای «پرساد» از طریق روشهای «آزمون مجدد» و «همسانی درونی» می توان گفت که «پرساد» یک پرسشنامه معتبر برای «اندازه گیری رغبت به ازدواج دردانشجویان ایرانی» است. تعیین نقطه برش برای «پرساد» و عوامل آن نیز این پرسشنامه را دارای خاصیت تشخیصی کرده و بر اهمیت کاربردی آن افزوده است که از این نظر بر دیگر پرسشنامه های رغبت سنج که نتایج آنها را بطور نسبی می توان بکار برد، مزیت دارد. در واقع تا آنجا که محققین می دانند، نه تنها در ایران، بلکه در سطح جهانی این نخستین «آزمون رغبت سنج ازدواج» است که به صورت استاندارد تهیه و منتشر شده است. بطورکلی از «پرساد» می توان به عنوان یک پرسشنامه معتبر در پژوهشهای مربوط به ازدواج استفاده نمود و ضمن آنکه در جریان «مشاوره ازدواج» می توان «پرساد» را برای تشخیص سطح رغبت به ازدواج و مشکلاتی که موجب عدم رغبت به ازدواج در مراجعین می شود، مورد استفاده قرار داد. در همین راستا کوتاه بودن «پرساد» که خود موجب تسهیل بکارگیری آن چه در تحقیقات و چه در ارزشیابی های بالینی می گردد بر امتیاز این ابزار افزوده است. مؤلفان امیدوارند که بزودی با انجام پاره ای تغییرات و استانداردسازی نسخه جوانان این پرسشنامه اقدام کنند.

○ ○ ○

یادداشت ها

1- Cohabitation	2- Trinity Western University
3- Desire for Marriage	4- Validity
5- Principal components	6- Rotation
7- Varimax	8- Eigen value
9- Cut off point	10- Sensivity
11- Specificity	12- False positive
13- False negative	14- Overall misclassification rat (OMR)

منابع

- ایمانیان اردبیلی، مسعود. (۱۳۷۶). سنجش نگرش پسران مجرد ۲۹-۲۵ سال شهرستان مشهد به ازدواج و عوامل موثر بر آن. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- نوکل، محسن.؛ علی اصغر حیدری. (۱۳۷۴). بررسی موانع، راه‌های ازدواج و شیوه‌های همسرگزینی دانشجویان مجرد دانشگاه علوم پزشکی همدان. طرح پژوهشی، شورای پژوهشهای فرهنگی دانشگاه علوم پزشکی همدان.
- رمضانیان، محمد. (۱۳۷۶). نظرسنجی از جوانان تهرانی درباره موانع و مشکلات ازدواج. طرح پژوهشی، صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
- سازمان ملی جوانان. (۱۳۸۱). بررسی وضعیت طلاق جوانان، تهران: مؤسسه فرهنگی اهل قلم.
- فتحی آشتیانی، علی؛ خدابخش احمدی. (۱۳۷۸). بررسی عوامل محدودکننده و موانع موجود در ازدواج دانشجویان. مجله روانشناسی، سال سوم شماره ۱۰.
- کامکار، علی. (۱۳۷۷). بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی در مورد ازدواج. طرح پژوهشی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان کهگیلویه و بویراحمد.
- نصیری، محمود؛ محسن یزدانی و غلامرضا فاسمی. (۱۳۷۶). بررسی مقایسه‌ای معیارهای ازدواج از دیدگاه دانشجویان پسر و دختر دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله دانشکده پرستاری و مامایی. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی استان اصفهان، شماره ۷.

- Inglis, A. & Greenglass, E. R. (1989). Motivation for marriage among women and men. *Psychological Reports*, 65, 1035-1042.
- Schroeder, R. (2003). The meaning of marriage: an exploratory study of why women choose to marry. Unpublished PhD Dissertation: Trinity western university.

